

« ضرورت راه اندازی مراکز راهنمایی و مشاوره شغلی در دانشگاهها »

دکتر عبدالله شفیق آبادی

لیدا احمدی

استاد دانشگاه علامه طباطبائی

کارشناس ارشد مشاوره شغلی

چکیده:

در سالهای اخیر بازار کار شاهد تغییرات فراوانی بوده و چگونگی درک این شرایط و همراه شدن با آن در نزد افراد جامعه بویژه جوانان تاثیر عمده‌ای بر وضعیت اشتغال کشور دارد. آمار روزافزون فارغ التحصیلان بی‌کار دانشگاهها در ایران لزوم و اهمیت مجهز شدن به مهارت‌های کاربردی را برای بدست آوردن شغل مورد نظر صد چندان کرده است. نظام آموزشی کشور سعی دارد هر ساله تعداد بیشتری از جوانان تحصیل کرده را در مقاطع مختلف وارد بازار کار و صنعت نماید چرا که اقتصاد و بخش‌های دیگر کشور به وجود فارغ التحصیلان دانشگاهی به دلیل تخصص و مهارت آنها نیاز بیشتری دارد. اکنون افزایش تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی که اطلاع چندانی از وضعیت بازار کار نداشته و به آسانی توانایی یافتن شغل مناسب را ندارند، جامعه را با چالشی جدی مواجه ساخته است. از طرف دیگر به دلیل پیشرفت علم و صنعت و دگرگونی دائمی مشاغل و تقاضاهای روزافزون برای ورود به برخی حرفه‌ها تصمیم‌گیری و انتخاب حرفه امری دشوار شده است.

یک دانشجوی با اتمام دوران تحصیل خود ناچار است به دنیای واقعی قدم بگذارد و حال آنکه بسیاری از دانشجویان قبل از اتمام تحصیلات خود و ورود به دنیای کسب و کار حتی رغبت‌ها و توانائیهای اصلی خود را شناسایی نکرده‌اند، نمی‌دانند چگونه باید به شغلی دست پیدا کنند، از مهارت‌هایی که شرکتها و کارفرمایان به دنبال آن هستند اطلاعی ندارند، آنها نمی‌دانند که به کجا می‌خواهند برسند و مهمتر آنکه نمی‌دانند چگونه باید برسند.

به نظر می‌رسد یکی از فعالیتهای مهمی که می‌توان در این راستا انجام داد، راه‌اندازی مراکز اطلاع‌رسانی و راهنمایی شغلی در دانشگاهها می‌باشد تا فرد را در چنین شناسایی مدد نموده و او را در گزینش مناسب و درست شغل یاری دهد.

کلید واژه‌ها:

اشتغال دانش‌آموختگان، فنون جستجوی شغل، مراکز راهنمایی و مشاوره شغلی

مقدمه:

توسعه همه جانبه و متوازن کشور در گرو تشریک مساعی همه گروهها، سازمانها و آحاد جامعه است. هر یک از سازمانها و نهادهای علمی، فرهنگی، اقتصادی، تولیدی و اجرایی گذشته از وظایف و مسئولیتهای سازمانی، رسالت اجتماعی نیز در قبال توسعه کشور بر عهده دارند. به عبارت کامل تر توسعه کشور در شرایط فعلی به یک عزم ملی نیاز دارد. بیکاری و مسأله اشتغال در کشور ما به ویژه در سطح جوانان پدیده‌ها و عوارض مختلفی را به جامعه تحمیل کرده و منشاء چالش‌های متعددی در سطوح اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی شده است. این مسأله در سال‌های اخیر به شکل روزافزونی بحران‌های اقتصادی را تشدید کرده است. چاره اندیشی برای برون رفت از این بحران و ترسیم روشن تر آینده، نیازمند برنامه‌های کارساز و سیاست‌های سنجیده در سطوح خرد و کلان می باشد.

به اعتقاد دست اندرکاران امور آموزشی و مدیران دانشگاههای جدید، دانشگاه در صورتی می تواند به حیات خود ادامه دهد که در پیوند نزدیک با جامعه باشد و فارغ التحصیلان آن بتوانند پاسخگوی نیازها و مقتضیات بازار کار باشند.

دنیای مشاغل و بازار کار نیز با توجه به توسعه جامعه صنعتی همواره در حال تغییر و دگرگونی است. وجود نیروی انسانی متخصص و ماهر و استفاده بهینه و به موقع از آن مهمترین عامل مؤثر در رشد و حرکت جامعه به سوی خود کفایی و شکوفایی محسوب می شود و هیچ مورد دیگری نمی تواند جایگزین آن شود (شفیع آبادی، ۱۳۸۲).

بدین منظور دانشگاه بایستی در وهله اول برای منطقه پیرامون خود در ابعاد مختلف فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، فنی و غیره برنامه مشخص داشته باشد و لازم است دانشجویان و پژوهشگران بتوانند مقتضیات و نیازهای محلی را شناخته و ضمن تعریف آنها در چارچوب برنامه‌ها و الزامات ملی و بین‌المللی برای وجوه مختلف زندگی راه حل عملی پیشنهاد نمایند.

در حال حاضر در ساختار نظام آموزشی کشور چه در آموزش و پرورش و چه در آموزش عالی موضوع اشتغال و یا آموزشهای اشتغال محور و کار آفرینی از جایگاه خوبی برخوردار نمی باشد. دانش آموختگان پس از اتمام تحصیلات وارد دنیای بازار کار می شوند و اغلب آنها بدون داشتن اطلاعات کافی از الزامات و نیازهای بازار کار در هاله‌ای از ابهام و ناامیدی قرار می گیرند (ترابی مهربانی، ۱۳۸۵). این دانشجویان با پشت سر گذاشتن سختی‌ها و موانع بسیار، موفق به پایان تحصیلات خود و اخذ مدرک می گردند. اما برخلاف سالهای گذشته، دیگر داشتن مدرک تحصیلی تنها لازمه یافتن شغل مناسب محسوب نمی گردد زیرا ماهیت اشتغال فارغ التحصیلان به طور کلی در حال تغییر است (ترابی مهربانی، ۱۳۸۵).

بنابراین به نظر می رسد، برای حفظ پویایی دانشگاهها و هماهنگی آنها با محیط پیرامون برنامه‌های مختلفی در دستور کار دانشگاهها قرار گرفته که از جمله آنها خدمات مربوط به آمادگی شغلی دانشجویان است که در هر دانشگاه بر حسب نیاز و امکانات **SID** برنامه ریزی و اجرا شود.

تصمیم‌گیری برای انتخاب شغل در دنیای امروز و برای نسل جوان یک امر بسیار پیچیده‌ای است که نیاز به مهارت دارد (امیت و جودیت^{۱۲}، ۱۹۹۳). ورود به بازار کار و انتخاب شغل کار ساده‌ای نیست که یک دانشجو بتواند در یک زمان کوتاه و محدود و بلافاصله بعد از فراغت از تحصیل به عمل آورد (شفیع آبادی و فرحبخش، ۱۳۸۳).

جستجوی کار یکی از مهارت‌های اساسی و مهم زندگی در قرن بیست و یکم است زیرا شرایط متغیر در دنیای متحول امروزی، انتخاب و تصمیم‌گیری شغلی را آنچنان پیچیده کرده که یک فرد با یادگیری‌های معمول و روزمره و اخذ یک مدرک تحصیلی قادر به دستیابی شغل مناسب نیست. بر این اساس ارائه آموزشهای تکمیلی در کنار آموزشهای دانشگاهی امری ضروری است، تا فرد بتواند بر اساس آنها تصمیم بگیرد و کار مورد نظر و متناسب با استعداد خود را جستجو کند و با آن سازگار گردد یا برحسب نیازها و پیشرفت‌های تازه شغل یا مشاغلی جدید ایجاد کند (ژوسی انیسا، ۱۹۹۸^{۱۳}).

در همین راستا و به منظور افزایش آگاهی دانشجویان از فرایند انتخاب شغل و آموزش مهارت‌های جستجوی شغل بحث راهنمایی و مشاوره شغلی در بازار کار که خود نمونه‌ای از مرحله گذر از جامعه سنتی به صنعتی است، از اهمیت و ضرورت خاصی برخوردار است.

ضرورت و اهمیت راهنمایی و مشاوره شغلی

تصمیم‌گیری درباره انتخاب شغل و حرفه یکی از مهمترین و سرنوشت‌سازترین موضوعات در زندگی هر فرد به حساب می‌آید. امروزه پیچیدگی و دگرگونی دنیای کار، سرعت فزاینده رشد تکنولوژی، تقاضاهای روز افزون برای ورود به برخی مشاغل و نیاز به کسب دانش و مهارتها با توجه به تفاوت‌های فردی، موجب به هم خوردن تعادل بازار کار شده و جامعه را با چالشی جدی مواجه ساخته است (حسینیان و یزدی، ۱۳۸۳).

چگونگی درک این تغییرات و همراه شدن با آن در نزد افراد جامعه بویژه جوانان تأثیر عمده‌ای در وضعیت اشتغال کشور بر جای گذاشته است. چرا که تازه واردین بازار کار، تجربه کافی برای درک روابط پیچیده جهان کار را نداشته و در صورت فقدان کمک‌های مناسب، از عهده اشتغال بر نمی‌آیند.

راهنمایی و مشاوره شغلی یکی از مهمترین روشهای یاری افراد در جهت بهبود درک شرایط کاری خود و شرایط بازار کار است. درحقیقت هر فرد برای ارزیابی خود و کاوش در بازار کار نیازمند برنامه‌ریزی شغلی در سراسر زندگی کاری خود می‌باشد. راهنمایی و مشاوره شغلی می‌تواند بخش مهمی از برنامه‌ریزی شغلی باشد (اردهه و ابراهیمیان، ۱۳۸۳).

12 - Emmett & Judith

13 - Jussi Onnismaa

طبق تعاریف متعددی که درباره راهنمایی و مشاوره شغلی ارائه داده شده است، مشاوره شغلی کمک به فرد است در انتخاب شغلی متناسب با استعداد، علایق و تجربیات خود بطوریکه نیازهای او را ارضاء کند و موجب بهبود وضع جامعه گردد.

در تعریفی دیگر راهنمایی و مشاوره شغلی عبارت است از ارائه اطلاعات شغلی که فرد را یاری می‌دهد تا شغل مناسبی را انتخاب کند، برای انجام آن آماده شود و به طور رضایت بخشی به آن اشتغال ورزد. از این طریق به فرد کمک می‌شود تا با شناخت خصوصیات مشاغل، استعدادها و رغبت‌ها و وضع جسمانی خود و با در نظر گرفتن نیازها و دوره‌های آموزشی ضروری به طور موفقیت آمیزی به اشتغال پردازد (شفیع آبادی، ۱۳۷۸).

از طریق راهنمایی شغلی، اطلاعات شغلی یعنی خودشناسی و آگاه شدن از نیازهای شغلی جامعه در دسترس تمام کارجویان قرار می‌گیرد و امکان تصمیم‌گیری مناسب فراهم می‌آید. علاوه بر این از طریق راهنمایی و مشاوره شغلی می‌توان بازار مشاغل را شناخته و کمبود یا فراوانی نیروی انسانی در بخش معینی از مشاغل را مشخص کرد، تعدیل نیروی انسانی در بازار مشاغل به عمل آورد، بین دانشگاه و جامعه ارتباط متقابل و صمیمی برقرار و بر رضایت شغلی و در نهایت بر رضامندی از زندگی افزود، خود کفایی صنعتی و اقتصادی مملکت را تأمین کرد، انسانها را به مشاغلی که برای آنان مناسب است گمارد، اطلاعات معین و موثقی درباره مشاغل به دست آورد و افراد را به اشتغال در ایام فراغت تشویق کرد (شفیع آبادی، ۱۳۸۲).

از سوی دیگر باید پذیرفت با توجه به پدیده جهانی شدن در دنیا، همه چیز در حال تغییر است. از جمله تنوع و تکثر در اشتغال و راههای دستیابی به شغل و ایجاد شغل‌های جدید آنچنان رو به افزایش است که اگر با روش و برنامه‌ریزی صحیح تابع شرایط جدید شغلی ننگردیم، محکوم به فروپاشی هستیم. مواجه شدن با چالش جهانی امروز حکم می‌کند که بحث اشتغال از حوزه محدود فعلی فراتر رفته و با روشهای جدید افراد را آماده سازیم که همراه با دگرگونی‌ها و تحولات جهانی به کار پردازند (عالی، ۱۳۸۳).

با توجه به ضرورت و اهمیت راهنمایی و مشاوره شغلی به نظر می‌رسد، ضروری است در نظام آموزش عالی کشور ساختار و سازمان مناسبی برای پرداختن به این امور به وجود آید و دانشگاههای سراسر کشور اعم از دولتی و آزاد، پیام نور و علمی کاربردی، راهنمایی شغلی دانشجویان را به عهده گیرند.

مراکز راهبردی و مشاوره شغلی و اشتغال دانش آموزان:

اکنون که با بحران بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی مواجه شده‌ایم، اگر با واقع بینی و احساس مسئولیت به نظام آموزش عالی و فرایند تربیت نیروی انسانی آن توجه نمایم، در می‌یابیم که برای ارتباط مناسب دانش آموزان با بازار کار چه باید کرد و چه ساز و کارهایی فراهم کرد تا ضمن کاهش بحران بیکاری، فارغ التحصیلان ما بازار کار و دنیای مشاغل را بیناسند به نظر می‌رسد یکی از فعالیت‌های مهمی که می‌توان در این راستا انجام داد، راه‌اندازی مراکز اطلاع رسانی و راهبردی شغلی در دانشگاه‌ها می‌باشد.

فرح بخش و شفیع آبادی (۱۳۸۳) در پژوهشی که به منظور بررسی میزان آگاهی دانشجویان از فرایند انتخاب شغل و نیاز آنها به خدمات مشاوره‌ای انجام دادند، نتایج حاصله بیانگر این مطلب بود که ۸۹٪ دانشجویان اظهار داشته‌اند که نیاز به مراکز با کسائی دارند که بتواند آنها را در فرایند انتخاب شغل یاری دهد، همچنین ۷۰٪ انتخاب شغل را خارج از توان و اراده خود دانسته‌اند و ۷۵٪ از نوع اقداماتی که باید انجام دهند تا پس از فراغت از تحصیل به شغل موردنظر خود دست یابند هیچ آگاهی نداشتند. سایر یافته‌های این پژوهش نشان می‌داد که لازم است خدمات مشاوره شغلی بطور جدی در مراکز مشاوره دانشگاه‌ها توسعه یابد تا مهارت‌ها، روش‌ها و تواناییهای دانشجویان را در انتخاب شغل و حرفه بالا ببرد، به نحوی که او خودش درصدد شناسایی فرصت‌های تازه شغلی برآید.

در تمام دانشگاه‌های اروپایی نیز مراکزی تحت عنوانین مختلف برای ارائه خدمات آمادگی شغلی وجود دارد که هدف آنها جستجوی راه‌های مشخص و عملی برای تسهیل جذب شغلی فارغ التحصیلان دانشگاه‌هاست. با نگاهی به تجربه کشورهای توسعه یافته، در می‌یابیم که آنها صرفاً به آموزش‌های رسمی، کارگاه‌های آموزشی و آموزش‌های ضمن خدمت اکتفا نکرده‌اند و در اکثر سازمانها، مدارس و دانشگاه‌ها مراکز خدمات راهنمایی شغلی تأسیس شده است. در این کشورها درس، آموزش، کار و شغل باهم عجین شده‌اند.

سازمان همیاری و اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاه‌ها که در زمینه هدایت شغلی دانشجویان در سال‌های اخیر فعالیت‌های چشمگیری انجام داده است، به منظور تبادل تجربیات و طرح دیدگاه‌های جدید در زمینه هدایت شغلی دانشجویان اقدام به بررسی نحوه ارائه خدمات دانشگاه‌های اروپایی، از جمله دانشگاه‌های فرانسه نموده است.

خدمات هدایت شغلی دانشگاههای فرانسه

این خدمات در دو مقوله کلی قابل بررسی است:

۱- خدمات برنامه‌ریزی شده و مستمر که زمان و شیوه ارائه آنها از پیش تعیین شده و به اطلاع افراد ذینفع می‌رسد. اینگونه خدمات از راههای زیر ارائه می‌شود:

الف) دفاتر اشتغال و کارآفرینی یا دفاتر ارتباط دانشگاه با صنعت

ب) نمایشگاههای فرصتهای شغلی که هر ساله در زمانها و مکانهای مشخص برای دیدار و گفتگوی دانشجویان و فارغ التحصیلان با شرکتهای و کارفرمایان برگزار می‌شود.

ج) از طریق سازمانها و مجامعی که در برگیرنده نمایندگان دانشجویان و کارکنان دانشگاه و نمایندگان وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی مرتبط با دنیای کسب و کار هستند. مانند آف‌یچ (AFU) انجمن روانسازی جذب شغلی فارغ التحصیلان جوان.

۲- برنامه‌های اضطراری که ممکن است بدلیل بروز بحرانها و نابسامانی‌های اجتماعی در دستور کار قرار گیرد. نظیر دستور اخیر رئیس جمهور فرانسه مبنی بر تشکیل کمیسیون "گفتگوی ملی دانشگاه- اشتغال" که در پاسخ به نگرانیهای ناشی از بیکاری فارغ التحصیلان فرانسوی در آوریل سال ۲۰۰۶ دستور تشکیل آن صادر شد.

در کنار مجامع و نهادهای یاد شده، مؤسسات آموزشی تخصصی نیز هستند که دوره‌های ویژه آموزشی و مهارت‌آموزی برای هدایت شغلی تعریف و به اجرا می‌گذارند (مهاجری، ۱۳۸۵).

حوزه‌های فعالیت مراکز راهنمایی و مشاوره شغلی

نتایج حاصل از پژوهشهای متعدد و دیدگاههای اندیشمندان و صاحب نظران فعال در زمینه راهنمایی شغلی و همچنین دانشگاههای اروپایی به خوبی روشن می‌سازد که وظایف و رسالت مراکز راهنمایی و مشاوره شغلی در دانشگاهها چه چیزهایی باید باشد و فعالیتهای این مراکز برای ارائه بهتر خدمات به دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاهی را در چهار حوزه اطلاع رسانی، آموزشی، مشاوره‌ای و پژوهشی تعریف می‌کند.

بخش اطلاع رسانی و روابط عمومی:

این بخش مسئولیت گردآوری اطلاعات بازار کار را بر عهده دارد و اطلاعات جمع آوری شده از شرکتها، مؤسسات و صنایع در اختیار دانشجویان و فارغ التحصیلان قرار داده می شود و متقابلاً اطلاعات مورد نیاز کارفرمایان را در مورد امکانات و قابلیت های دانشگاه در دسترس آنها می گذارد.

بخش آموزشی:

بخشی از فعالیتهای این مرکز مربوط به برگزاری کارگاههای آموزشی در زمینه آموزش مهارتهای جستجوی شغل، شناخت بازار کار و انتخاب زندگی شغلی و حرفه ای است و بخشی دیگر برحسب نیازهای منتج از پژوهش های انجام شده، مرتبط با موضوع طراحی و اجرا می شود.

بخش مشاوره:

همچنین دانشجویان و فارغ التحصیلان با مراجعه به این مراکز از راهنمایی و مشاوره کارشناسان به صورت فردی و گروهی برخوردار می شوند. حتی دانشجویان می توانند علاوه بر مشاوره حضوری از راهنمایی تلفنی و اینترنتی این مراکز نیز بهره مند شوند. علاوه بر آن این مراکز اقدام به برگزاری جلسات دیدار و گفتگو بین دانشجویان و فارغ التحصیلان و صاحبان صنایع و کارگاههای تولیدی - خدماتی نیز می کنند که این جلسات بیشتر به صورت تخصصی و موضوعی بین چند نفر از کارفرمایان و جمعی از دانشجویان و فارغ التحصیلان برگزار می شود.

موضوع مورد بحث در مورد یک شغل مشخص است تا فارغ التحصیلانی که مایل هستند راجع به شرایط آن حوزه خاص اطلاعاتی بدست آورند و شرایط خود را نسبت به آن بسنجند، سوالات خود را مطرح و از تجارب کارشناسان استفاده کنند. پس از هر دیدار موضوعات مطرح شده جمع بندی و نتیجه گیری می شود و نتیجه از راههای مختلفی در اختیار تمام مراکز شغلی دانشگاهها گذاشته می شود.

بخش پژوهشی:

مطالعات و پژوهش هایی در سطوح مختلف برای شناخت راهکارهای جذب هر چه بیشتر و بهتر فارغ التحصیلان به بازار کار و شناسایی نقاط ضعف آموزشهای دانشگاهی و موارد شکاف بین تحصیلات دانشگاهی و دنیای کسب و کار اجرا می شود، مطالعاتی هم در مورد زندگی و کار فارغ التحصیلان انجام می شود. نتیجه پژوهشها و نظرسنجی های عمل آمده به مراکز مشاوره شغلی کمک می کند تا روش کار خود را بطور مداوم متناسب با نیاز دانشجویان اصلاح کنند.

نتیجه گیری:

نتایج حاصل از پژوهشهای مختلف و مطالعات انجام شده و دیدگاههای صاحب نظران مشاوره شغلی همه موید این مطلب هستند که فراهم بودن مشاغل متعدد و گوناگون در جامعه شرط کافی برای انتخاب شغل نیست، بلکه رشد روانی فرد و همچنین رسیدن به بلوغ حرفه‌ای از لوازم مهم این انتخاب است که در صورت نبود آن انتخاب درستی انجام نخواهد شد. در چنین وضعی شخص جویند کار، نیازمند مهارتهای روحی و روانی و اجتماعی خاصی است که بتواند در این دنیای بی ثبات و شدیداً متغیر بازار کار، شغل مورد نظر و متناسب با استعداد خود را جستجو کرده و با آن سازگار گردند. رسیدن به این مرحله نیازمند شرایط و برنامه‌های خاصی هستند که باید توسط مراکز مشاوره‌ای در دانشگاهها ارائه گردند. تنها مرکزی هم که در دانشگاه می‌تواند به لحاظ علمی، فنی و تخصصی این خدمات را ارائه دهد، مراکز راهنمایی و مشاوره شغلی می‌باشد.

منابع فارسی:

- اردهه، حمید و ابراهیمیان، شهرام، ۱۳۸۳، نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در راهنمایی و مشاوره شغلی، مجموعه مقالات اولین همایش نقش راهنمایی و مشاوره شغلی در بازار کار، تهران: انتشارات استاد ملبولی.
- ترابی مهربانی، مهدی، تابستان ۱۳۸۵، ضرورت توانمندسازی دانشجویان در دوران تحصیل، فصلنامه تخصصی اشتغال و کارآفرینی رویش، سال چهارم، شماره ۱۴.
- حسینیان، سیمین یزدی، سیده منور، ۱۳۸۳، کاربردپذیری نظریه تصمیم‌گیری شغلی هالند در مدارس، دانشگاهها و بازار کار ایران، مجموعه مقالات اولین همایش نقش راهنمایی و مشاوره شغلی در بازار کار، تهران: انتشارات استاد ملبولی.
- عالی، شهیندخت، ۱۳۸۳، نقش رسانه‌ها در روند راهنمایی و مشاوره شغلی مجموعه مقالات اولین همایش نقش راهنمایی و مشاوره شغلی در بازار کار، تهران: انتشارات استاد ملبولی.
- شفیق آبادی، عبدالله، ۱۳۷۸، راهنمای تحصیلی و شغلی، تهران: پیام نور.
- شفیق آبادی، عبدالله، ۱۳۸۲، راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای و نظریه‌های انتخاب شغل، تهران: رشد.
- شفیق آبادی، عبدالله، فرح بخش، کیومرث، ۱۳۸۳، بررسی مسائل و انتخاب شغل در گروهی از دانشجویان دانشگاههای شهر اصفهان و ضرورت ارائه خدمات مشاوره شغلی از نظر آنها، مجموعه مقالات اولین همایش نقش راهنمایی و مشاوره شغلی در بازار کار، تهران: انتشارات استاد ملبولی.
- مهاجری، علیرضا، تابستان ۱۳۸۵، مروری بر خدمات دانشگاههای اروپایی در زمینه آمادگی شغلی دانشجویان مورد نمونه: دانشگاههای فرانسه، فصلنامه تخصصی اشتغال و کارآفرینی رویش، سال چهارم، شماره ۱۴.

Archive of SID

ستاد کارآفرینی شهر تهران

جشنواره راهنمایی و مشاوره شغلی

واحد الزهراء (س)

REFERENCES:

- Emmett & Judith D: Career Decision- Making Factors In Gifted Young, 1993
- Onnismaa, Jussi, Career Guidance Training: Dealing With Uncertainty, 1998. www.SID.ir
- http://www.career_center.umd.edu/structur/inter12.htm